

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อในความฝันที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านดงสว่าง ตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้สามารถสรุปประเด็นคำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ๓ ประการดังนี้คือ

๑. ความฝันที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ความฝัน ในทัศนะของพระพุทธศาสนานั้น ความฝัน มีความหมายว่า เรื่องราวที่ปรากฏเห็นในเวลาหลับ ความฝันจะเกิดทางมนทวารเท่านั้นและจะฝันในช่วงที่กำลังเข้าสู่การหลับ จิตยังไม่เข้าสู่ภวังค์ เช่นเดียวกับการหลับของลิงคือ จิตเข้า-ออกจากภวังค์บ่อย ๆ มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วจึงฝัน ความฝันมีลักษณะเป็นกุศลบ้าง อกุศลบ้าง อัปยาคฤตบ้าง สาเหตุที่เกิดความฝัน (๑) เพราะธาตุกำเริบ (๒) เพราะอารมณ์ที่เคยประสบ (๓) เพราะเทวดาสงเคราะห์ (๔) เพราะบุพนิมิต ความฝันจึงปรากฏแก่ปุถุชน ๔ ประเภทและอริยบุคคล ๓ ประเภท ปุถุชน ๔ ประเภทคือ ๑) ทุกคติบุคคล ได้แก่ เปตอ สุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ยกเว้นสัตว์นรก ๒) สุกตือเหตุบุคคลคือ มนุษย์และเทวดา ที่ปฏิสนธิมีกำลังอ่อน ๓) ทวิเหตุบุคคล คือบุคคลที่ไม่มีความโลภ ไม่มีความโกรธในขณะปฏิสนธิ แต่ไม่มีปัญญาทางธรรม ๔) ตีเหตุบุคคล ได้แก่ผู้ไม่มีความโกรธ ไม่มีความหลง ประกอบด้วยปัญญาในขณะปฏิสนธิ ส่วนอริยบุคคล ๓ ประเภท ได้แก่ ๑) โสดาบันบุคคล ๒) สกทาคามีบุคคล และ ๓) อนาคามีบุคคลเพราะยังมีสัญญาวิปลาส ยังไม่สิ้นอาสวะกิเลสตนเอง

๒. ความเชื่อในความฝันของชาวบ้านดงสว่าง ตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความเชื่อของชาวบ้านดงสว่าง เชื่อกันว่า ความฝันเป็นเรื่องสำคัญอันสามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้เรียกว่า บุพนิมิตนั้นมีจริง แม้จะดูเป็นสิ่งลึกลับเหนือธรรมชาติ ที่ยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันในบ้านดงสว่างว่า เป็นฝันที่สามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ถูกต้องแม่นยำ

การแก้เคล็ดหรือวิธีการแก้ฝันของชาวบ้านดงสว่าง ตามคำบอกเล่าของคนแก่คนเฒ่าผู้สูงอายุในหมู่บ้านดงสว่าง ซึ่งถือวิธีตามสมัยก่อนๆ ซึ่งสืบทอดกันมา ถ้าฝันร้ายแรงหรือฝันไม่ดีและไม่สบายใจก็จะไปที่วัด ปรึกษากับสมภารที่วัด และให้พระเป็นผู้ช่วยในการแก้ฝันให้ เพื่อความ

สบายใจของตนเอง ส่วนท่านสมภารที่วัด หรือพระที่ชาวบ้านดงสว่าง นำไปปรึกษาแนะนำนั้น ก็แล้วแต่ประสบการณ์ของท่าน มีกระทำแตกต่างกัน ตามความเชื่อและประสบการณ์ส่วนตัว ซึ่งพอสรุปแนวปฏิบัติเป็นขั้นตอนดังนี้

๑) การแก้ฝันกับบุคคลหรือธรรมชาติ เมื่อตื่นจากฝัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดเฉพาะว่าฝันว่าอย่างไร ต้องไปแก้ฝันกับใคร ที่ไหน เวลาใด การแก้ฝันกับบุคคล กระทำโดยเมื่อผู้ฝันตื่นจากฝันแล้ว ก็เล่าเรื่องให้ผู้ใหญ่ที่มีความรู้ฟัง ผู้ใหญ่ก็จะทำนายไปตามความเชื่อโบราณ ถ้าหากฝันดีก็จะบอกกันตรงไปตรงมา แต่ถ้าเป็นฝันร้าย ก็จะใช้อุบายวิธีแก้เคล็ดในว่า "ฝันดีมีลาภ" และแนะนำวิธีปฏิบัติตนเพื่อให้เรื่องร้ายผ่อนคลายลงหรือไม่เกิดขึ้น

๒) ใช้ปัญญาพิจารณาสาเหตุของฝัน ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสว่า "คนทีฝันร้ายคือฝันเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่น่ากลัวน่าหวาดเสียวนั้น ก็เพราะเหตุไม่มีสติสัมปชัญญะในเวลานอนหลับ แต่ผู้มีสติตั้งมั่น มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาแม้กระทั่งหลับแล้ว ก็จะไม่ฝันเห็นแต่สิ่งที่ตึงาม วิธีนี้จะเป็นวิธีที่ดีทุกขำได้ดีที่สุด

๓) การแก้ฝันโดยการสวดมนต์ ถ้าไม่มีผู้ใหญ่หรือผู้ใดช่วยแก้ฝัน และตนเองบทสวดเป็น ก็ให้ท่องบทสวดมนต์ต่อไปนี้ทันทีที่ตื่นไม่ว่าจะเป็นฝันดีหรือฝันร้าย ถ้าฝันดีก็จะส่งผลให้ดียิ่งขึ้นไป ถ้าเป็นฝันร้าย เรื่องร้ายก็จะผ่อนคลายลง ได้เช่นกัน วิธีนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ ฝัน แต่ถ้าจะให้ขึ้นไปกว่านั้น สมภาร หรือพระที่ทำพิธีแก้ฝันให้แนะนำว่า เมื่อสะดุ้งตกอกตกใจ นั้นให้ลุกขึ้นนั่งกราบหมอนรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งให้ช่วยปกป้องรักษาและขจัดเหตุร้ายต่างๆ ที่จะเกิดแก่ตัวเราให้หมดสิ้นไป ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่เราสามารถจะปฏิบัติตามได้ และถ้าการสวดมนต์นี้ก็ควรสวดทุกคืนก่อนนอนด้วยยิ่งดี อย่างไรก็ตามมีเคล็ดและวิธีแก้ฝันหลักใหญ่ๆอยู่บางประการของท่านสมภาร หรือพระที่ทำพิธี ที่จะนำมากล่าวอ้างเป็นส่วนประกอบได้บ้าง เช่น พิธีสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากการสวดมนต์ขอพรพระศรีรัตนตรัยเป็นที่คุ้มครองแล้ว เพื่อเป็นการสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับชาวบ้านดงสว่าง อีกด้วย

๓. วิเคราะห์ความฝันที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านดงสว่างตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

การชี้ชัดลงไปว่า มีผู้คนมากมายเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพราะอิทธิพลของความฝัน เป็นเรื่องที่ไม่ได้ เพราะคงมีไม่กี่คนที่เอาใจใส่ในเรื่องความฝัน จนล้มเลิกความตั้งใจที่จะทำในสิ่งที่ได้ตัดสินใจแล้ว เพราะเหตุคือการฝันร้าย แต่ก็ยังมีผู้คนจำนวนไม่น้อย ที่เลือกจะเอาใจใส่ในเรื่องความฝัน และทำการศึกษาเรื่องความฝันกันอย่างจริงจัง จนกระทั่งเกิดตำราว่าด้วยความฝันขึ้นมามากมาย

การหาคำอธิบายเรื่องอิทธิพลความฝันต่อชีวิตของชาวบ้านดงสว่างนั้น ต้องมองเข้าไปถึงผลทางจิตใจ เพราะความฝันมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจโดยตรง คงมีไม่กี่คนที่ฝันว่าแม่ป่วยหรือพ่อตายแล้วไม่รู้สึกละเลย อย่างน้อยที่สุดก็ต้องเกิดความไม่สบายใจขึ้นบ้าง แต่จะเอาใจใส่ในเรื่องที่ฝันหรือไม่นั้น ก็ขึ้นอยู่กับความเชื่อในเรื่องความฝันที่มีมากน้อยแค่ไหน ถ้าเป็นคนที่ไม่มี ความเชื่อ ก็จะไม่ใส่ใจและสนใจในเรื่องที่ฝันนั้น แต่ถ้าเป็นคนที่มีความเชื่อในเรื่องความฝัน จะต้องหาวิธีการที่จะทำให้สิ่งที่ปรากฏในความฝันไม่เกิดขึ้นจริง เช่น ทำบุญกับพระ ไปหาหมอ ดูปดอยนกงปล่อยปลา เป็นต้น ในรายที่มีความเชื่อในเรื่องความฝันมาก ๆ ก็อาจที่จะยอมให้ความฝันมีอิทธิพลต่อชีวิตได้มากเช่นกัน เช่น ฝันเห็นเหตุร้ายเกิดขึ้นในการเดินทาง ก่อนที่จะเดินทางไกล ก็อาจที่จะยกเลิกการเดินทาง หรือฝันเห็นตัวเองถูกทำร้าย แล้วเข้าใจว่าเจ้ากรรมนายเวรตามมาเพื่อทำร้าย ก็อาจที่จะบวชชีพรหมณ์หรือบวชเป็นพระตลอดชีวิตเลยก็ได้ สรุปว่า ความฝันจะมีอิทธิพลต่อชีวิตหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเชื่อของแต่ละบุคคล

ถึงอย่างไร ความฝันก็ไม่มีอิทธิพลต่อชีวิตของชาวบ้านดงสว่างมากนัก และอาจที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตโดยสิ้นเชิง เพราะวิถีชีวิตของแต่ละคนก็ขึ้นอยู่กับกรรมของแต่ละคน ใครจะมีชีวิตเช่นไรหรือดำเนินชีวิตไปอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับ กรรม กล่าวคือ การกระทำ ของบุคคลนั้น ๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับฝันดีหรือฝันร้าย เพราะความฝันไม่สามารถยับยั้งวิบากกรรมได้ พระพุทธศาสนา ยอมรับว่ามีความฝันที่เป็นเหมือนข่าวสาร บอกเหตุร้ายหรือเหตุดีให้รู้ล่วงหน้าได้ แต่พระพุทธศาสนาก็ไม่ได้สนับสนุนให้เอาใจใส่ในเรื่องราวความฝัน และกล่าวว่าผู้หาเลี้ยงชีพด้วยการ ทำนายฝัน เป็นการหาเลี้ยงชีพด้วยเครื่องงานวิชาอีกด้วย

อิทธิพลของความฝันที่มีต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้านดงสว่าง พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ความฝันอันเป็นที่มาของความเชื่อ คือความเชื่อเรื่องวิญญาณเพราะเมื่อบุคคลอันเป็นที่รักหรือคนที่เรากันเคยเสียชีวิตไปแล้ว ด้วยจิตที่ผูกพันกับผู้เสียชีวิตไปแล้วนั้น มีมาก จึงอาจที่จะฝันเห็นบุคคลผู้เสียชีวิตไปมาเข้าฝัน ซึ่งอาจจะเป็นความฝันที่เกิดเพราะจิตผูกพัน หรือเป็นความฝันที่เกิดเพราะเทวดาสนใจให้ฝัน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าคนที่เสียชีวิตไปแล้วนั้นได้เกิดเป็นโอปปาติกะ กำเนิดและมาเข้าฝัน ด้วยเหตุที่ฝันเห็นคนที่เสียชีวิตไปแล้วนี้เอง จึงเป็นที่มาของความเชื่อเรื่อง วิญญาณ คือเชื่อว่าบุคคลเมื่อตายไปแล้วดวงวิญญาณจะยังไม่ไปเกิด ยังคงวนเวียนอยู่ใกล้คนที่รักและผูกพันอยู่ไม่ได้ห่าง ถึงแม้ความเชื่อบางอย่างจะมีนัยตรงกันข้ามกับคำสอนของพุทธศาสนา แต่คนส่วนมากก็ยังปักใจเชื่อเช่นนั้น เพราะเป็นผู้ที่ไม่ได้ศึกษาวิชาการทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง

๒. ความฝันอันเป็นที่มาของจารีตประเพณี สืบเนื่องจากความเชื่อเรื่องวิญญาณอันมีมูลเหตุมาจากความฝันนี้เอง จึงเกิดความเชื่อต่อไปว่า เมื่อบุคคลที่เรารักเสียชีวิตไปแล้วนั้นยังไม่ได้

ไปเกิด ยังคงเป็นดวงวิญญาณที่ล่องลอยหาที่เกิดอยู่นั้น ย่อมต้องมีความต้องการด้วยเสื้อผ้าอาหาร นั้นเกิดมีแก่ดวงวิญญาณนั้น จึงเกิดมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการเช่นสร้างดวงวิญญาณขึ้น และเป็นที่มา ของศาสนานับถือผีในที่สุด

๓. ความฝันกับความหวัง คือความเกี่ยวเนื่องกันของความฝันกับการเล็งโชคอันเอง การเล็งโชคด้วยการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นวิธีการแสวงหาความหวังใหม่ของใครหลาย ๆ คน ความฝันเป็นกุญแจสำคัญอย่างหนึ่ง ที่เชื่อกันว่าสามารถที่จะนำไปสู่ความหวังใหม่ คือการ ถูกล็อตเตอรี่และมีชีวิตใหม่อย่างหวังได้ ดังนั้น จึงมีการพยายามแปลความหมายของความฝัน เป็นตัวเลข เพื่อที่จะใช้เป็นเบอร์ในการซื้อสลากกินแบ่ง

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

จากการศึกษาเรื่องความฝันที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านดงสว่าง ตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเบื้องต้นนั้น แสดงให้เห็นถึงความฝันในแง่มุมของพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาเรื่องความฝันในพุทธศาสนา ต้องศึกษาหลักธรรมที่มีความสำคัญ อันเป็นคำ สอนหลักของของพุทธศาสนาประกอบไปด้วย จึงเท่ากับว่า นอกจากจะได้รับรู้เรื่องราวของความ ฝันที่มีอิทธิพลต่อชาวบ้านดงสว่าง ตำบลห้วยโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์แล้ว ใน ขณะเดียวกัน เราก็ได้ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย จากผลการศึกษาในเบื้องต้น ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ ๆ และเรื่องที่ควรจะศึกษาเพิ่มเติมได้ดังนี้

๑. เพราะความฝันนั้นเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกเชื้อชาติ ซึ่งต่างมีลัทธิความเชื่อที่ แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้ที่มีความแตกต่างกันถึงเพียงนั้น ย่อมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องความฝันที่ แตกต่างกัน

๒. เพื่อความเข้าใจเรื่องความฝันในหลายมิติ จึงควรที่จะศึกษาเรื่องความฝัน ตาม ทักษะของกลุ่มคนต่างเชื้อชาติ ต่างลัทธิความเชื่อนั้นด้วย เพื่อจะได้รับรู้ถึงเรื่องราวของความฝันใน หลากหลายทักษะ เพื่อก่อให้เกิดความรู้ที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องของความฝัน

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อ

จากที่ได้อธิบายไว้เป็นแนวทางในเบื้องต้นนั้น ทำให้เห็นถึงข้อที่ควรศึกษาต่อจาก งานวิจัยฉบับนี้ได้ว่า

๑. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องความฝันที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่นและ วัยกลางคนอย่างไร

๒. ศึกษาเชิงเปรียบเทียบเรื่องความเชื่อเรื่องความฝันของพุทธศาสนา กับทักษะ ของศาสนาอื่น ๆ เช่น ศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์